

Plenum

Torsdag 6.2.2025 kl. 16.00—18.51

11. Statens revisionsverks särskilda berättelse till riksdagen: Rapport om övervakningen av finanspolitiken 2024

Berättelse B 22/2024 rd

Remissdebatt

Förste vice talman Paula Risikko: Ärende 11 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till revisionsutskottet. — Och nu debatt. Först i tur är ledamot Räsänen, Joonas, varsågod.

Debatt

18.04 **Joonas Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Todella meillä on nyt lähetekeskustelussa Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus finanssipolitiikan valvonnasta vuodelta 2024, ja aikaisemminkin, kun näitä Valtiontalouden tarkastusviraston kertomuksia on täällä käsitelty, olen kokenut sen aina hyvinkin opettavaksi kokemukseksi. Näitä kun lukee, ymmärtää jälleen hieman paremmin, miten tämäkin maa makaa. Tämänkertaista raporttia kun lukee, niin täytyy todeta, etteihän se mukavaa luettavaa ole tämän isänmaan näkökulmasta.

Taloudellinen tilanteemme on erityisen haastava. Velkaantuminen on tällä vaalikaudella entisestään kiihtynyt. Suomi velkaantuu tällä hetkellä jo kaikista nopeiten koko EU:ssa. Työllisyyskehityksemme on puolestaan ollut kaikista heikointa koko Euroopassa. Konkurssien määrä on koko 2000-luvun ennätyksessä, työttömyys on juuri puhkaissut jo yli 300 000:n rajan ja jopa korkeakoulutettuja on työttömänä enemmän kuin kertaakaan mitaushistorian aikana. Samalla tänä vuonna on se tilanne, että myös keskituloisten palkansaajien verorasitus on korkeimmillaan kymmeneen vuoteen. Ei kovin mukavaa luettavaa, mutta tässä tilanteessa ollaan ja tähän tilanteeseen todella Petteri Orpon ja Riikka Purran hallitus on meidät tuonut. Ja eipä siis ole ihme, että kun tätä tarkastusviraston raporttia lukee, niin tämä raportti toteaa ykskantaan, että hallitus ei tule saavuttamaan nykyisten ennusteiden valoissa itse itselleen asettamia tavoitteita — ei niinkään tämän alijäämän osalta, mutta ei myöskään edes sen osalta, että velkaantuminen tässä saataisiin taistumaan. Tämä on tietenkin hallitukselle varmaan suuri pettymys, koska puheet ennen vaaleja olivat kohtuullisen toisenlaisia.

Tämän raportin ehkä se mielenkiintoisin kokonaisuus liittyy itse asiassa tähän hallituksen yhdeksän miljardin euron sopeutuskokonaisuuteen. Olemme kaikki saaneet kuulla päivästä ja viikosta toiseen, että hallitus tällä vaalikaudella tasapainottaa julkista taloutta yhdeksällä miljardilla eurolla. Tämähän suurin piirtein jakautuu siten, että tästä yhdeksästä miljardista viisi ja puoli miljardia on menosäästöjä, puolitoista miljardia veronkorotuksia ja sitten viimeiset kaksi miljardia euroa on laskettu paranevan työllisyyden varaan, ja tä-

Punkt i protokollet PR 2/2025 rd

män osalta tämä tarkastusviraston toteamus on kyllä hätkähdyttävä. Tarkastusvirasto nimittäin toteaa, että kun he käyvät läpi tätä hallituksen yhdeksän miljardin sopeutuskokonaisuutta, niin lopputulokseksi tulee se, että hallituksen sopeutustoimenpiteet ovat vuoden 27 tasossa 4,4 miljardia. Olen kuullut tässä salissa monesti, kun täältä ministeriaitiosta ja hallituksen edustajien toimesta on vakuuteltu, että hallitus tasapainottaa julkista taloutta yhdeksällä miljardilla eurolla, mutta kun tarkastusvirasto hieman raaputtaa pintaa, niin lopputulos on se, että jäljelle jää 4,4 miljardia euroa. No, mistä tämä johtuu? Miten voi olla niin suuri ero, että tarkastusvirasto pääsee vain neljään ja puoleen miljardiin, ja hallitus puhuu yhdeksästä? No keskeisimmät erothan liittyvät siihen, että hallitus todella laskee omiksi tasapainotustoimiksi lähes miljardin sellaisia toimenpiteitä, joita hyvinvointialueiden pitäisi tehdä — siis hallitus laskee omiksi toimenpiteiksi miljardin verran sellaisia toimenpiteitä, joita hyvinvointialueiden pitäisi tehdä. No, me tiedämme, että tähän ei tule toteutumaan.

Toisekseen hallitus laskee, että se tasapainottaa julkista taloutta tällä vaalikaudella parantamalla työllisyyttä siten, että sen vaikutus julkiseen talouteen olisi kaksi miljardia euroa. No, niin kuin tiedämme, tämä on se kuuluisa 100 000 työpaikkaa — siis uutta työpaikkaa — tällä kaudella, mikä on aika lailla vain muisto vain, koska tällä hetkellä siinä, kun hallitus aloitti, totuus on, että Suomesta on kadonnut 70 000 työpaikkaa tämän vaalikauden aikana, [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Oho!] joten tähän kahteen miljardiin matkaa on yli kolme miljardia. Ja vaikka nämäkin ynnäisi yhteen, niin siltikään emme pääse siihen yhdeksään miljardiin, joten kysymys kuuluu: onko tässä joku puhallus? Ja kun katsoin puhujalistaa, niin huomaan, että täällä kuitenkin nohevat hallituspuolueiden edustajat ovat myös puheenvuoroja pyytäneet. Toivon nyt, että tulette kertomaan, miten voi olla niin, että kun hallitus puhuu yhdeksästä miljardista, niin tarkastusvirasto päättyy ainoastaan 4,4 miljardiin.

Ja vaikka todella ajattelisimme, että kaikki se hyvä toteutuu, mitä hallitus on luvannut, että hyvinvointialueet pystyvät lähes miljardilla tasapainottamaan talouttaan siten, miten hallitus on halunnut, hallitus pääsisi tähän 100 000:n työllisyystavoitteeseen, mikä nykyisillä ennusteilla näyttää todella epätodennäköiseltä, vaikka nämäkin toteutuisivat, niin siltikään emme pääse yhdeksään miljardiin euroon, vaan siinäkin tilanteessa eroa jäisi miltei kaksi miljardia euroa tarkastusviraston huomioiden pohjalta.

Lopputulos ja johtopäätökseni on siis se, että tämän yhdeksän miljardin euron ympärillä puhetta on tainnut olla enemmän, kuin on tekoja. Ja tältä osin toivon, että seuraavan kerran, kun tässä salissa rintaa röyhennellään yhdeksän miljardin euron osalta, niin ollaan valmiita sitten kertomaan, miten voi olla niin, että tästä yhdeksästä miljardista, kun pintaa hieman raaputtaa, yli puolet tippuu pois.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, Jari.

18.11 **Jari Koskela ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tosiaankin meillä on nyt käsittelyssä tämä Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus finanssipolitiikasta. Kertomus julkaistiin jo joulukuussa, joten ihan ajantasaisinta tietoa ei tässä ole silloin huomioitu. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Vielä pahemmaksi on mennyt!] Iso kuva on kuitenkin pitkälti pysynyt muuttumattomana: julkisen talouden tilassa ei ole kehumista, vaikka hallituksen politiikalla otetaankin tärkeitä askeleita oikeaan suuntaan.

Punkt i protokollet PR 2/2025 rd

Suomen julkisyhteisöjen velka suhteessa bkt:hen on enemmän kuin kaksinkertaistunut finanssikriisin jälkeen. Ongelmana on etenkin valtionhallinnon syvä ja pysyvä alijäämä. Menoja on paisutettu, koska se on poliittisesti helppoa ja sillä saa vaaleissa kannatusta, mutta tulopuoli on suorastaan laiminlyöty. Vasta tämä hallitus tekee esimerkiksi työmarkkinoille sellaisia uudistuksia, jotka olisi pitänyt tehdä silloin, kun liityimme euroon. Jäykät työmarkkinamme yhdessä joustamattoman rahapolitiikan kanssa ovat merkittävä syy meidän muita Pohjoismaita heikompaan työllisyysasteeseemme ja julkisen talouden tilaan. Tanskassa ja Ruotsissa tehdään ylijäämäisiä budjetteja.

Arvoisa puhemies! Suhdanneltilanne on ollut heikko, ja talouden toipuminen on viivästynyt. Korkea hintataso, korkeat korot ja myös Venäjän hyökkäyssodan seuraamukset jarruttavat talouden kasvua merkittävästi. Omia vaikeuksia Suomelle tuo kiihtyvä valtiontupikipolitiikka sekä yleinen kansainvälinen epävakaus. Näihin me emme voi itse vaikuttaa. Onneksi myös tiettyjä valopilkkuja on horisontissa. Ennusteiden perusteella taloutemme on elpymässä, vaikka puhutaankin vain noin puolentoista prosentin kasvuluvuista. VTV:n mukaan valtiovarainministeriön ennuste talouskasvusta on realistinen, ja se on hyvin samansuuntainen 16 muun talousennusteen toteuttajan kanssa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen ohjelmassaan asettamien julkistaloudellisten tavoitteiden toteutumiseen liittyy vielä paljon epävarmuutta. Käytännössä kaikkien toimien pitää onnistua täydellisesti. Sen vuoksi on tärkeää, että hallituksella on jatkossakin kykyä tehdä tarvittavia lisätoimia. Oikeastaan vielä tärkeämpää on kuitenkin se, että julkisen talouden kroonisen epätasapainon korjaamista jatketaan myös tulevilla vaalikausilla. Mielestäni on ihan perusteltua kysyä, ovatko kaikki puolueet tähän valmiita ja ymmärretäänkö kaikissa puolueissa riittävän hyvin, kuinka tärkeää julkisen talouden tasapainottaminen Suomen hyvinvointivaltiolle on.

Arvoisa puhemies! VTV:n kertomuksessa otetaan myös kantaa EU:n uudistettuihin finanssipoliittisiin sääntöihin. Säännöt ovat aiempaa paremmat, koska niissä huomioidaan paremmin kunkin maan velkakestävyuden näkymät. Valtiovarainministeriö on ennustanut, että Suomi likimain noudattaa EU:lle esittämänsä nettomenopolkua tulevina vuosina. Suomi on Venäjän aloittaman sodan vuoksi hakenut poikkeusta sääntöihin vuosille 24 ja 25, mikä voi vaikuttaa siihen, miten EU:ssa arvioidaan Suomen taloustilannetta. Meidän puolustuspoliittiset tarpeemme ovat suuremmat kuin monella muulla EU:n jäsenvaltiolla.

Vielä lopuksi on syytä muistaa, että julkista taloutta ei sopeuteta siksi, että jostain EU:sta on asetettu meille säännöt. Sopeutusta pitää tehdä ihan Suomen omista kansallisista lähtökohdista käsin. Hyvinvointivaltiomme ei kykene turvaamaan palveluita niitä tarvitseville, jos tätä vuosia jatkunutta velkaantumista ei saada kuriin. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

18.15 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle, ja ajattelin nostaa esiin muutaman ajatuksen finanssipolitiikan valvonnan raportista.

Edellinen puhuja, edustaja Koskela käsitteli raporttia hieman eri kulmalla kuin itse tässä ajattelin sitä käsitellä. Tieto on tosiaan joulukuulta, ja on todettava, että asiat ovat sen jälkeen menneet vielä huonompaan suuntaan. Työmarkkinat on sen lisäksi saatu sekoitettua. Ja suhdanne on sama koko Euroopassa, vaikka siihen tässä salissa oikealta puolelta useasti

Punkt i protokollet PR 2/2025 rd

vedotaan. Siihen ei voi vedota, koska Suomen työllisyyskehitys on Euroopan heikointa ja — totean vielä — suhdanne on sama koko Euroopassa.

Talouden kasvu ei ole startannut toivotulla tavalla, minkä vuoksi verotulot vähenevät ja samaan aikaan työllisyys heikkenee. Yhtälö on huono. Tästä seuraa se, että velkaantuminen kasvaa edelleen. Vallitsevassa taloustilanteessa julkisen talouden hoidossa tulisi käyttää veropohjaa laajemmin ja tilkitä sen aukkoja, jotta epäoikeudenmukaisia leikkauksia ei tarvitsisi näin rajusti tehdä. Nyt monet leikkaukset kohdistuvat heihin, joilla on jo ennestään vaikea pärjätä arjessa. Tätä näkemystä tukevat myös useiden asiantuntijoiden lausunnot. On tehty merkittävät korotukset arvonlisäveroon ja muihin kulutusveroihin. Tämä osuu pahasti vähävaraisten ostovoimaan.

Vaikuttaa vähän siltä, että hallitus ei ole pääsemässä julkisen talouden tavoitteisiinsa vaan on jämähtämässä leikkausten ja kurjistamisen kierteeseen. Suomen pitää saada nostettua työllisyysastetta ja saada tuotettua korkeamman jalostusasteen vientituotteita. Tämän vuoksi pitkäjänteinen teollisuuspolitiikka on yksi avaintekijä, josta meidän pitää löytää yhteistä säveltä tässä salissa, jotta saamme kotiutettua ne vihreän siirtymän mahdollistavat investoinnit Suomeen täysimääräisinä.

Työllistämistoimintaan on käytetty keppiä, mutta kaipaisin enemmän sitä kuuluisaa porkkanaa. Tämän hetken työllisyystoimet koostuvat lähes yksinomaan sosiaaliturvaleikkauksista ja työehtojen heikentämisestä. Palkansaajien aseman heikentäminen ei ole oikea suunta, millä luodaan kestävästi kasvua. Siinä lieveilmiönä heikennetään samalla tärkeitä sisämarkkinoita. Palkansaajien aseman heikentämisen työllisyysvaikutukset ovat epävarmoja. Sen sijaan varma vaikutus niillä on se, että työmarkkinat on saatu sekoitettua. Myös tulostaulussa on työllisten osalta miinusmerkkinen luku.

Useat leikkaukset epävarmassa suhdanteessa heikentävät erityisesti pienituloisten ostovoimaa ja talousluottamusta. Tämä heijastuu nimenomaan sisämarkkinoille negatiivisesti. Myös talouspolitiikan arviointineuvosto totesi raportissaan, että nyt pitäisi välttää leikkauksia kotimaiseen kysyntään. Merkittäviä sopeutuspaineita on laitettu myös hyvinvointialueille, eikä niillä ole ollut mahdollisuutta pitkäjänteisesti toimintaansa tehostaa, vaan ne ovat joutuneet palvelujen heikentämisen kierteeseen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

18.19 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Suomen julkisyhteisöjen velka on kaksinkertaistunut finanssikriisin jälkeen. Velaksi on eletty edellisten hallitusten toimesta ja rajusti. Velkaa on otettu muun muassa siksi, että saadaan sitä jakaa kehitysapuun muille maille. Jatkossa oman maan kansalaisten tulee olla ykkösasiamme.

Kasvutoimia ei ole maassamme ollut 16 vuoteen — 16 vuoteen. Tämä hallitus on asettanut tavoitteekseen, että julkisen talouden alijäämä on vuonna 2027 korkeintaan 1,3 prosenttia bruttokansantuotteeseen suhteutettuna ja että velkasuhde vakautuu vaalikauden loppuun mennessä. Hallituksen tavoite on 1,5 miljardin euron kehyksen menotason lasku vuoteen 2027 mennessä, ja se näyttää toteutuvan.

Talouden sopeutustoimia riittää siis myös seuraavalle hallituskaudelle, olivatpa siellä sitten mitkä puolueet tahansa. Julkisen talouden tasapainottamisesta on kannettava vastuu kaikkien. Raha ei enää tule seinästä.

Arvoisa rouva puhemies! Valtiontalous vaatii toimia, rakenteellisia muutoksia ja kasvutoimenpiteitä. Velkasuhteemme on jo noin 80 prosenttia, kun esimerkiksi Ruotsissa se on

Punkt i protokollet PR 2/2025 rd

noin 40 prosenttia. Suomi on Euroopan velkaisimpia maita. Valtionvelka on reilut 174 miljardia euroa eli jokaista suomalaista kohden noin 31 000 euroa. Pelkästään korkomenot ovat 3,2 miljardia euroa vuonna 2025. Heikko suhdannetilanne vaikuttaa verotuloihin.

Orpon—Purran hallitus on kuitenkin lähtenyt päättäväisesti tätä edellisen hallituksen perinnöksi jättämää talousahdinkoa tasapainottamaan. Hallituksen toimet tulevat voimaan asteittain. Talous tulee toipumaan taantumasta. Hallituksen toimet ovat jo tähän mennessä tuottaneet tulosta. Vientimarkkinat ovat kohentuneet, inflaatio hidastunut, korot laskeneet ja tulokehitys on kulutusta lisäävää, jolloin kotitalouksien kulutus lisääntyy. Hallitus on siis menossa oikeaan suuntaan.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallitus on työn ja yrittäjyyden hallitus. Valtion panostuksen edellytyksenä on, että yksityisen sektorin panostukset kasvavat 2,8 prosenttiin. Tarvitsemme reippaita uudistuksia yrittäjyyden kautta talouskasvuun, ja niihin nykyhallitus tekee merkittäviä satsauksia. Työn tuottavuuden tulee kasvaa. Sosiaaliturvaan tehtävät sopeutukset ja tuloverotuksen keventäminen pieni- ja keskituloisille luovat kannustimet työnteolle. Vain yritteliäällä työllä voimme turvata hyvinvointivaltiomme peruspalvelut kaikille suomalaisille. Kasvua tarvitaan nimenomaan tuottavalle yksityiselle puolelle yritysten kautta. Suomi on lisännyt merkittävästi tki-panoksia, noin yhdellä miljardilla eurola, ja seurantaa rahojen toteuttamisessa tulee erityisesti tarkastella, jotta ne tulevat tuottamaan talouskasvua. Erinomaisia uutisia on tullutkin muun muassa eri puolille Suomea rakentuvista datakeskuksista ja jäänmurtajatilauksista. Suomalaista osaamista siis arvostetaan.

Asiat tulee laittaa tärkeysjärjestykseen: suomalaisten turvallisuus, huoltovarmuus, perusarjen tarpeet ja palvelut, ruoantuotanto, tiestö ja yrittäjyys niistä kärjessä. — Kiitos. [Markus Lohi pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Otetaan yksi vastauspuheenvuoro. Edustaja Lohi.

18.23 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin edellä puhuneelle edustaja Strandmanille todeta, että kun te tuossa laitoitte kaikki talousongelmat ja velkaantumisen edellisten hallitusten syyksi, niin kuitenkin kun katsotaan julkisen talouden tasapainoa, niin Sipilän hallituksen loppusuoralla se julkisen talouden alijäämä alkoi nollalla, 0,2 prosenttia. Marinin hallituksen viimeisenä kokonaisuutena vuonna, vuonna 2022 julkisen talouden alijäämä oli 0,8 prosenttia. Ja nyt ollaan 4 prosentissa ja täällä sanotaan tässä raportissa, että ”julkisen alijäämän odotetaan pysyvän yli 3 prosentin”. Viime vuonna Suomi otti, jos koronavuosi jätetään pois, historian eniten velkaa. Minusta ei ole reilua sanoa, että tämä on edellisten hallitusten vika. Eiköhän tämä velkaantuminen ole yhteinen ongelma, ja yhdessä tämä pitää ratkaista. Ei se ratkea syyttelemällä toisia, ei menneitä ja tulevia eikä nykyisiä, vaan tekemällä oikeita ratkaisuja. Nyt suunta on kuitenkin väärä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten mennään puhujalisticalle. Edustaja Suhonen.

18.24 **Timo Suhonen sd:** Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomuksessa vuodelta 2024 keskeisenä huomiona on esimerkiksi se, että suhdannetilanteen heikko kehitys on jatkunut ja talouden toipuminen on viivästynyt. Ta-

Punkt i protokollet PR 2/2025 rd

louden kasvua jarruttavat edelleen korkea hintataso, korkeat korot ja Venäjän hyökkäyssodan seuraamukset. Heikko suhdannetilanne näkyi vuonna 2024 laajasti myös työmarkkinoilla ja työttömyyden nousuna ja tätä kautta hallituksen työllisyystavoitteen karkaamisena.

Hallitus ajaa läpi julkisen talouden hoidossa merkittävät ja epäoikeudenmukaiset leikkaukset ja unohtaa lähes tyystin veropuolen hyödyntämisen julkisen talouden vahvistamisessa asiantuntijoiden suositusten vastaisesti. Hallitus ei ole pääsemässä julkisen talouden tavoitteisiinsa, vaan on juuttumassa leikkausten ja kurjistamisen kierteeseen. Todella haasteellisessa työllisyys- ja talustilanteessa hallituksen työllisyystoimet koostuvat lähes yksinomaan sosiaaliturvan leikkauksista ja työehtojen heikennyksistä. Paitsi että valittu politiikka on epäoikeudenmukaista, sen työllisyysvaikutukset ovat varsin epävarmoja erityisesti tässä suhdannetilanteessa. Tilanne on siis se, että työttömyys kasvaa, köyhyys lisääntyy ja huoli kansalaisilla on suuri pärjäämisestä. Hallituksen vinoutuneen politiikan ja kasvun laiminlyönnin seurauksena verotulot vähenevät ja työllisyys heikkenee, ja näiden seurauksena velkaantuminen kasvaa edelleen, suurista vaalipuheista huolimatta.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksella olisi ollut liki kaksi vuotta aikaa tehdä inhimillisesti parempia, korjaavia päätöksiä. Niitä emme valitettavasti ole nähneet. Odotan, että tulevassa puoliväliriihessä emme näe lisää toimenpiteitä ja päätöksiä, joissa kurjuus, työttömyys ja köyhyys edelleen vain lisääntyvät. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

18.27 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Tämä Valtiontalouden tarkastusviraston arvio finanssipolitiikasta vuodelta 2024 on erittäin painavaa ja asiantuntevaa luettavaa, kuten VTV:n raportit ovat yleensäkin. Itse olen tarkastusvaliokunnan jäsen, ja tähän tule meille sinne käsiteltäväksi, jolloin kuulemme sitten VTV:tä ja muita asiantuntijoita ja teemme tästä sitten mietintömme. Viimeksi vastaavanlainen raportti käsiteltiin niin, että se koski tietysti vuotta 23. Tarkistin juuri, että mietintö valmistui 3. syyskuuta viime syksynä, siis noin puoli vuotta sitten. Siitä käsittelystä jäi itselleni erittäin hyvä kuva, koska me kuullimme kaikkia maamme johtavia talouspolitiikan asiantuntijoita. Tähän on nyt sitten lähete keskustelu sinne valiokuntakäsittelyyn.

No, tässä edustaja Räsänen jo ensimmäisessä puheenvuorossa tässä keskustelussa kävi hyvin läpi tämän niin sanotun yhdeksän miljardin kokonaisuuden, eli en lähde toistamaan sitä analyysiä, mikä tähän liittyy, muilta osin kuin totean niin, että juuri tämän kahden miljardin osuuden piti olla se plusmerkkinen, joka saadaan niillä uusilla työpaikoilla, joita piti saada satatuhatta aikaiseksi, ja sitten siellä oli se säästöjen puoli, ja siellä oli sitten juuri miljardin verran niitä hyvinvointialueiden vapaaehtoisia säästöjä. Sitten on myös käynyt niin, että tässä tilanteessa verotulojen kehitys korotetuista verokannoista huolimatta ei ole ollut sellainen kuin on arvioitu, ja niinpä tämä on sitten jäämässä todellisilta vaikutuksiltaan noin puoleen eli sinne 4,5 miljardiin euroon. Mutta siitä ei nyt tässä yhteydessä enempää.

Yksi aivan keskeinen asia, joka tässä on, on tietenkin se, että meillä suurin valtiontalouden yksittäinen momentti on tuo hyvinvointialuemomentti. Kaivoinkin esille sen, mitä tarkastusvaliokunta totesi puoli vuotta sitten käsitellessään vuoden 2023 finanssipolitiikan arviointia. Suora sitaatti siitä: ”Hyvinvointialueiden alijäämä kohosi lähes 1,5 miljardiin euroon vuonna 2023. Lisäksi alijäämät jakautuvat epätasaisesti alueiden välillä. Tämä tar-

Punkt i protokollet PR 2/2025 rd

koittaa sitä, että hyvinvointialueilla ei välttämättä ole mahdollisuuksia säästöihin vaaran-
tamatta alueen väestölle tarjottavia palveluita. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen
yhtenä keskeisenä tavoitteena on ollut saavuttaa pitkällä aikavälillä kustannussäästöjä siir-
tämällä painopistettä kalliista erikoissairaanhoidosta ennaltaehkäisevään perusterveyden-
huoltoon. Liian voimakkaat lyhyen aikavälin korjaavat toimet voivat asiantuntijoiden mu-
kaan kostautua tulevaisuudessa, mikäli ne vaarantavat tämän tavoitteen toteutumisen. Va-
liokunta katsoo, että hyvinvointialueiden toiminnassa on todennäköisesti tehostamisen tar-
vetta. Säästöillä ei kuitenkaan tule vaarantaa uudistuksen onnistumisen kannalta olennai-
sia perusterveydenhuollon palveluita.” Tämän vähän pitkän sitaatin halusin ottaa, koska
juuri tästä asiastahan me keskustelimme kyselytunnilla pari tuntia sitten, ja tämä oli tarkas-
tusvaliokunnan yksimielinen kannanotto tähän asiaan.

No, usein sitten hallitus puolustautuu, niin kuin täälläkin ollaan kuultu jo perussuoma-
laisten puheenvuorossa. — Sivulauseena todettakoon, että kokoomuksen edustajia en ole
tämän asian käsittelyn aikana salissa nähnyt, anteeksi, puhemiehenä kyllä, mutta siinä
roolissa, että osallistuisi keskusteluun, ei tässä ole ollut päähallituspuolueen edustajia. —
Haluaisin todeta, että hallituksen taholta usein arvostellaan juuri näillä asioilla, että tämä
kaikki olisi edellisten hallitusten perintöä. Äsken tuossa vastauspuheenvuorossa edustaja
Lohi lyhyesti ja nopeasti eritteli tämän tilanteen ja totesi, että kyllähän tämä nyt liittyy kui-
tenkin pääosin tähän nykyisen hallituksen kauteen. Voidaan toki sanoa, että itse asiassa
siellä vuoden 22 viimeisellä neljänneksellä Suomessa oli näkyvissä talouden taantumun
merkkejä.

Heitänkin tässä sellaisen mielipiteen ilmoille, että kun meillä tapahtuu hallituksen vaih-
doksia niin, että ne ovat melko periaatteellisia ja isoja vaihdoksia, niin kuin keväällä 23 ta-
pahtui, niin meillä on vaarallinen tilanne sikäli, että se viimeinen neljännes ennen hallituk-
sen vaihtumista, jolloin me kaikki olemme vaalikentillä, on vähän sellainen tilanne, jossa
ei ehkä riittävällä tarkkuudella oteta kantaa uhkaaviin talouden tekijöihin. Ja sitten on se
uuden hallituksen aloituskausi, joka ajoittuu meillä pitkäaikaisiin neuvotteluihin hallitus-
pohjan muodostamisesta, ja sitten tulee kesätaukoa päälle, niin että tavallaan Suomi ajelehti
sieltä marraskuusta, joulukuusta 22 pitkälle syksyyn 23, ja ei päästy kiinni riittävällä ta-
valla tähän taloudelliseen tilanteeseen.

Ja sitten, niin kuin on sanottu ihan perustellusti, ollaan tehty sopeutuksia, joiden suu-
rusluokasta me oppositiossa — ainakaan me sosiaalidemokraatit — emme välttämättä ole
eri mieltä, mutta kysymys on siitä, millä tavalla ne tehdään. Tässä on raportin sivulla 31
taulukko, miten sopeutukset prosentuaalisesti jakautuvat menosäästöjen ja sosiaalietuuksien
säästöjen ja verotuksen ja muiden asioiden kesken. Tässä suhteessa ainakin kahdella
kolmella miljardilla eroavat meidän näkemykset siitä, miten tätä tehtäisiin — siis verotus
vai säästöt, ja jos säästöt, niin mihin ne kohdennettaisiin. Tämä on se peruskysymyksen-
asettelu.

Yhteinen huolestumme on tietenkin se, että kaikesta tästä huolimatta vaikeassa tilanteessa
pitäisi löytää niitä kasvun elementtejä. Täällä mainittiin jo, että nyt panostamme aivan
eduskunnan yhteisellä päätöksellä tutkimus- ja kehittämismenoihin. Se on erittäin tärkeä
asia. Mutta minulle jäi mieleen siitä vuoden 23 raportin käsittelystä kysymykseni, jonka
esitin asiantuntija Seija Ilmakunnaalle, kun kysyin, mitä siellä vuonna 2010, jolloin tämä
huonon käänteen sanotaan ikään kuin alkaneen, oikeastaan tapahtui. Se, mitä usein ei nos-
teta esille, oli se, että siitä alkaen meidän väestömme ikärakenteen kehitys on ollut aivan
erilainen kuin muissa Pohjoismaissa, eli meillä on työvoiman määrä vähentynyt ja työvoi-

Punkt i protokollet PR 2/2025 rd

man ulkopuolella oleva määrä lisääntynyt, ja tämä on aivan olennainen tekijä meidän huonoon kehitykseen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rasinkangas.

18.34 **Merja Rasinkangas ps:** Arvoisa rouva puhemies! Valtion tarkastusviraston kertomuksessa todetaan, että valtiovarainministeriön talousarvion pohjana oleva talousennuste on realistinen, joten ministeriö on onnistunut tehtävässään. Etenkin valtionhallinnon syvä ja pysyvä alijäämäisyys finanssikriisin alusta lähtien on kasvattanut ja kasvattaa yhä julkisyhteisöjen velkaa. Valtion tarkastusvirasto toteaaakin, että koska velkasuhde ottaa harppauksia kriisitilanteessa, on tärkeää ylläpitää riittävästi liikkumavaraa ylöspäin, jotta finanssipolitiikka pystyy elvyttämään taloutta riittävästi, kun se on tarpeen.

Jotta liikkumavaraa voidaan ylläpitää tai jopa kasvattaa pidemmällä aikavälillä, tarvitaan bruttokansantuotteen kasvua ja lisää sopeutustoimia. Leikkaukset ja säästötoimet ovat olleet välttämättömiä. Ennusteiden perusteella Suomen talous on kuitenkin elpymässä, mikä luo uskoa tulevaisuuteen.

Elintason mittarina yleisesti käytetty bruttokansantuote mittaa ennen kaikkea yhteiskunnan tavara- ja palvelutuotannon laajuutta. Se huomioi vain niiden palveluiden ja tavaroiden kulutusta, jotka voidaan hinnoitella ja ilmaista rahamääräisinä. Tällöin tarkastelun ulkopuolelle jäävät monet onnellisuutta ja hyvinvointia tuovat asiat, kuten elämänlaatu, luonnon tarjoamat ilmaishyödykkeet ja perhesuhteisiin liittyvät asiat. Kaikki asiat eivät siis ole rahassa mitattavia, vaikka niillä on meille suomalaisille äärettömän iso merkitys. Siksi hyvinvoinnin ja onnellisuuden mittaaminen edellyttää laajempaa talous-, sosiaali- ja ympäristötekijöiden tarkastelua pelkän bruttokansantuotteen sijaan.

Arvoisa rouva puhemies! Julkisen talouden vahvistamista on tarpeen jatkaa monivuotisella, ylivaalikautisella lähestymistavalla ja kattavasti kaikkia meno- ja tulokategoriota ja rakenteellisia toimia arvioiden. Kunta- ja aluevaalit lähestyvät, ja kuulemme taas vaalikenillä lukuisia kateettomia lupauksia eri asioiden kuntoon saattamisesta. Hallituspuolueen edustajana on syntynyt ymmärrys siitä, että maamme velkaantuminen on saatava loppumaan ja valtiontalous kasvun tielle. Hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitäminen vaatii uusia keinoja, ja palveluita voidaan kehittää paremmin toimiviksi asiakaslähtöisyys huomioiden.

Hyvinvointialueet aloittivat vasta 1.1.23 toimintansa. Koska kysymys on yhdestä Suomen historian merkittävimmistä hallinnollisista uudistuksista, siitä löytyy vielä korjattavaa ja kehitettävää. Kuntien ja kuntayhtymien toimintatavat ja resurssit sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisessä vaihtelevat alueittain. Toimintojen yhteensaattamisessa riittää vielä töitä, ja myös johtoportaan olisi syytä osallistua säästötalkoisiin. Hyvinvointialueiden asiakaspinnassa olevista tehtävistä ja palkoista ei ole sen sijaan varaa tinkiä, jotta ala säilyy veto- ja pitovoimaisena.

Arvoisa puhemies! Tiukkaa talouskuria noudattamalla vältymme joutumasta EU:n tarkkailuluokalle. Säästötoimenpiteitä ja toiminnan kehittämistä on tarpeen edelleen jatkaa. Kriisejä tulee ja menee, joten meidän on oltava valmiina. Sitä ennen on elettävä suu säkkiä myöden, kuten vanha kansa sanoo.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

Punkt i protokollet PR 2/2025 rd

18.38 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ajattelin puhua tässä työstä ja siitä, miksi tilanne on tällainen kuin se tänä päivänä on. Täällä puhutaan aika paljon suhdanteen heikkoudesta, ja sen seurauksena tämä toipuminen myöhästyy.

Meillä on tässä Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle, ja täällä on mielenkiintoista tietoa. Yksi tällainen taulukko sivulla 11 kuvaa väreillä ja numeroilla sitä, minkälainen tilanne tässä tällä hetkellä on. Ja mitä sinisempi tämä kartta tuolla on, sitä huonompia aikoja on odotettavissa, ja mitä punaisempi se on, sitä valoisampaa tulosta näyttäisi olevan tämän värikartan mukaan. Mutta se kartta kertoo tänä päivänä sitä, että avoimien työpaikkojen muutos on miinuksella, palveluiden luottamus miinuksella, rakentamisen luottamus miinuksella, teollisuuden luottamus miinuksella, vähittäiskaupan luottamus miinuksella. Kaikki nämä tekijät täällä taustalla ovat miinuksella. Ja se näkyy sitten avointen työpaikkojen määrän laskuna, joka on todella huono, koska syksyllä, viime syksynä, avointen työpaikkojen lukumäärä on supistunut niin, että se lähestyy jo viime vuosikymmenen alkupuolen tasoa, eli se on viimeisen 15 vuoden huonoin tilanne. Eli ollaan todella sellaisessa tilanteessa, että kun taloudessa ei ole luottamusta ja talous on psykologiaa aika paljon, niin tätä pitäisi saada rakennettua.

Nämä työllisyysluvut ovat sillä tavalla huonoja — edustaja Räsänen tässä jo kuvasi sitä — että siitä alkutilanteesta, kun hallitus lähti silloin 23 kesällä, 70 000 työpaikkaa on vähemmän, ja jos sitä katsotaan joulukuulta 22 ja viime vuoden joulukuulta, niin sama 70 000. Eli se 70 000 siellä on, ja piti tulla 100 000 uutta työpaikkaa. Ollaan niin kuin vääränmerkkisessä luvussa. Ja tosiasia näyttää siltä, että työllisyysaste tulee olemaan huonompi kuin hallituksen aloittaessa 2023 sitten, kun hallitus aikanaan lopettaa tämän vaalikauden lopulla 2027. Siinä on iso ero: 73,6 oli silloin lähtötilanteessa, ja se jää 72,9:ään. Eli ollaan huonommassa tilanteessa, ja piti tulla uusia työpaikkoja. Tämä tekee sen, että tämä työllisyysvaikutus, jolla piti tätä 9 miljardin sopeutusta saada aikaiseksi, on siellä sen 1 900 miljoonaa eli 1,9 miljardia vajaalla, ja se ei ole toteutumassa. Toinen asia, joka koskee näitä hyvinvointialueita, on siellä 0,9 miljardia. Eli nämä jo kaksistaan tekevät 2,7 miljardia tästä 9 miljardista eli 30 prosenttia sitten kokonaisuudesta. Eli tavoitteeseen ei olla pääsemässä. Työttömyys on ennätyskorkealla tasolla.

Sitten tässä viime päivinä on tullut ehdotuksia, että nyt meidän kasvun saamiseksi aikaiseksi, 17 vuoden kokemuksen pohjalta, niin Elinkeinoelämän keskusliitto esitti, että pitää saada 3,5 miljardia euroa veronkevennyksiä aikaiseksi ja sitä kautta niin kuin kasvu lähtisi liikkeelle. Kävin sitten näitä läpi 17 vuoden ajalta, mitä yrittäjille on annettu isoja ratkaisuja. Kela-korvaus poistettiin 2009—2010, se oli 1 miljardi euroa yrittäjien maksua alas. Sitten yhteisövero laskettiin neljä prosenttiyksikköä 2014, ja se oli noin miljardi euroa, vähän runsas miljardi euroa. Ja sitten 2017 siirrettiin vakuutettujen työnantajamaksuja palkansaajapuolelle yli kaksi miljardia vuodessa joka vuosi sieltä tännepäin. Eli näillä sopeustoimilla, joissa yli neljällä miljardilla vähennettiin työnantajakuluja, ajateltiin, että siten kasvua tulisi tämän jakson aikana. Ei ole tullut kasvua. Eli nämä keinot eivät ole pureet tämän 17 vuoden aikana, että kun vähennetään näitä työnantajamaksuja tällä tavalla, niin se auttaisi työllistymiseen ja investointeihin.

Joten ehkä kaikkein tärkein syy tämän 17 vuoden aikana ja näitten viime vuosien aikana on se, että pitäisi keskustella entistä enempi, mitä tuottavuudelle saadaan aikaiseksi yrityksissä ja yhteiskunnassa noin laajemminkin. Eli käytännössä se tuottavuuskehitys tulee olemaan se ydinasia, ja se määrittelee meidän talouskasvun. Meidän pitäisi saada niitä toteutettua ja innovatiivisia investointeja, joilla tämä maa lähtee liikkeelle. Me puhumme vä-

Punkt i protokollet PR 2/2025 rd

ristä asioista. Tuottavuuden taustalla ovat osaamisen määrät ja muut tällaiset asiat, jotka vaikuttavat suoraan. Eli me puhutaan näistä seurauksista, me ei mennä niihin juurisyihin, ja ne ovat siellä tuottavuuden äärellä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joonas.

18.44 **Joonas Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Olisi todella toivonut, että olisimme tässä salissa hieman laajemman keskustelun käyneet tästä finanssipolitiikan tilanteesta, ja varsinkin sellaisen keskustelun, johon myös hallituspuolueiden edustajat olisivat osallistuneet ja olisivat osoittaneet sitä halua, että tästä yhteisestä haasteesta halutaan käydä keskustelua myös sitten sellaisten raporttien pohjalta, jotka eivät ole kovin mairittelevia nimenomaan hallituksen politiikan näkökulmasta. Mutta se kuuluu tähän politiikkaan, ja minusta tämä on kuitenkin meidän yhteinen haaste, millä tavalla me kaikkien näiden vuosien jälkeen nyt saisimme Suomessa meidän julkisen talouden kestävämmälle polulle. Niin kuin moni on tässä keskustelussa todennut, finanssikriisistä alkaen tilanne ollut se, että meillä joka vuosi yhteiskunnassamme julkiset menot ovat nousseet tuloja nopeammin, ja se on aiheuttanut tilanteen, jossa me olemme kroonisesti velkaantuneet ja kroonisesti velkaannumme edelleen.

Aina muistetaan tämän hallituksen toimesta syyttää edellistä hallitusta, mutta tosiasiallisesti tämän hallituksen aikana julkisen talouden velkaantuminen on vain kiihtynyt edelliseen hallitukseen verrattuna, ja senpä takia ajattelisin, että nykyiseltäkin hallitukselta vaadittaisiin nöyryyttä katsoa totuutta silmiin ja katsoa myös niitä asioita, joissa tällä kaudella on kiistatta tämänkin tarkastusviraston raportin pohjalta epäonnistuttu ja joissa emme ole saaneet aikaiseksi sellaista käännettä, jota tähän tarvitsemme.

Sitten on, arvoisa puhemies, myös todettava, että on paljon myös sellaisia asioita, joihin voin ihan hyvin yhtyä, niin tässä tarkastusviraston erilliskertomuksessa kuin myös hallituksen politiikassa, enkä minä lähde ainakaan kiistämään tätä mittaluokkaa. Niin kuin tarkastusvirastokin toteaa, sinänsä tämä sopeutuksen mittaluokka ja se, miten se kohdentuu eri vuosille on ollut sinänsä ihan osuvaa, ja enemmänkin kysymys on sitten siitä, mihin sopeutustoimet kulloisenakin aikana kohdennetaan ja missä mitassa, ja siinä on totta kai siten puolueiden välillä eroa, ja varsinkin nyt tällä kaudella on huomattu, että kun ensimmäisenä sopeutustoimet kohdistuivat kaikki kotimaiseen kysyntään, niin se on totta kai näkynyt siinä, että kuluttajienkin luottamus on erittäin matalalla tasolla eikä mahdollista sitten talouden kasvun liikkeelle lähtemistä. Kun tiedämme vielä myös sen, että ihan keskituloisten, tavallisten työssäkävien verorasituskin on todella nyt korkeimmalla tasolla kymmenen vuoteen, niin tämä ei tätä luottamusta kyllä herätä.

Siksipä toivon, että kun nyt kaikki kissojen ja koirien kanssa haemme toimenpiteitä, joilla talouden kasvu saataisiin liikkeelle, niin tehtäisiin nyt suurin osa niistä toimenpiteistä nimenomaan tukemaan tätä tavallisten ihmisten luottamuksen palauttamista ja ostovoiman vahvistamista ja sitä kautta talouden kasvun synnyttämistä, eikä aina ajateltaisi, että kaikki kasvutoimenpiteet veronalennuksineenkin kohdennetaan vain ja ainoastaan yhteiskunnan kaikista varakkaimmille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

Punkt i protokollet PR 2/2025 rd

18.47 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä raportissa puhutaan myös työeläkelaitoksien osalta, ja täytyy sanoa, että myös jotain hyvää hallitus tässä on tehnyt. Kun työmarkkinajärjestöt saavuttivat neuvottelutuloksen tästä eläkeratkaisusta, niin se on ollut merkitystään suurempi, kun tätä tarkastellaan kokonaisuutena. Tässä raportissa puhutaan työeläkelaitosten erityisasemasta, ja se on tässä myöskin huomioitava. Se on ainut alue, joka meillä on näissä hyvinvointiyhteiskunnan palveluissa positiivisella puolella. Siellä talous on kunnossa.

Tämä eläkeratkaisu sinänsä myöskin rauhoitti eläkeläisten tilannetta ja näytti näkymää ulospäin, mutta tärkein asia tässä on se, että kun sitä osakepainoa kasvatettiin, niin työeläkemaksun nousua varottiin, ja sitä ei ole tässä nytten. Se pysyy 24,4:ssä arvion mukaan noin 20 vuotta tästä eteenpäin, ja se on aika iso päätös ollut. Nyt se on sovittu jo vuoteen 2030, että se pysyy sillä tasolla. Se osoittaa osittain myös sitä, että siellä rahastointiastetta voidaan kasvattaa. Se on nuorille ikäryhmille tosi tärkeä asia, ja se on varautumista tuleviin eläkkeisiin heidän osaltaan.

Sitten täällä taustalla on myös tämä inflaation vakauttaja, joka on merkitystään suurempi. Sitä on aika vähän käsitelty julkisuudessa. Sen merkitys on sillä tavalla iso, että jos inflaation vakauttaja olisi ollut 23—24, kun työeläkeindeksi nousi yhteensä yli 12 prosenttiyksikköä näinä kahtena vuonna yhteensä, niin tämä inflaation vakauttaja tällä mekanismilla, mitä tässä on nyt sovittu, olisi ottanut siitä pois 3,6 prosenttiyksikköä. Tämä on sillä tavalla tosi merkittävä asia, että se olisi eläkeläisten kohdalla tarkoittanut sitä, että 2 000 euron eläkkeellä olevalla se olisi niistänyt noin 70 euroa siitä korotuksesta pois ja 3 000 euron eläkkeellä noin 100 euroa siitä korotuksesta pois. Mutta myös eläkemenoja, joita on noin 34 000 miljoonaa vuodessa, tämä inflaation vakauttaja olisi vähentänyt 1 200 miljoonaa euroa. Siellä puhutaan todella isoista summista, ja nämä ovat jääneet tässä julkisuudessa vähän taka-alalle.

Työmarkkinajärjestöt hoitavat tätä eläkejärjestelmää, ja se nytten pysyy aina kymmenen vuoden välein tarkasteltuna hyvässä kunnossa, ja onneksi hallitus on hyväksynyt tämän ratkaisun. Täytyy sanoa, että tämä näyttää tulevaisuuteen hyvältä, ja minä uskon, että eläkeratkaisun osalta meillä ei tässä lähivuosina tarvitse toimia. — Kiitos.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till revisionsutskottet.